

Revisionsutskottet

Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen 2020

INLEDNING

Remiss

Statens revisionsverks berättelse till riksdagen om tillsynen över partifinansieringen 2020 (B 2/2021 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande revisor Klaus Krokfors, Statens revisionsverk.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Tillsynen över partifinansieringen

I partilagen finns förpliktande bestämmelser som gäller partier och partiföreningar och främjar öppenhet i partifinansieringen. En större öppenhet väntas utöka förtroendet för den politiska verksamheten och sålunda även höja valdeltagandet. Ett mål är också att motverka korruption och den typen av inflytande på partierna som bygger på olämpliga bindningar.

På grundval av partilagen övervakar revisionsverket partier, sammanslutningar som nämns i understödsbeslutet och partinära sammanslutningar. De ska lämna en redovisning av bidrag på minst 1 500 euro och namnen på bidragsgivarna till revisionsverket. Enligt lagen räknas prestationer i pengar, varor och tjänster och andra liknande prestationer som bidrag till partiet eller partiföreningen. I lagen nämns de prestationer som inte utgör bidrag explicit.

Revisionsverket har cirka 150 tillsynsobjekt inom partifinansiering. De övriga cirka 6 000 partiföreningarna berörs inte av revisionsverkets tillsyn. Revisionsverket kontrollerar att berörda parter följer bestämmelserna om de bidrag som avses i partilagen, om specificering av kostnader för och finansieringen av valkampanjer och om hur anknytande handlingar ska utarbetas och lämnas in. Sedan 2016 har revisionsverket också varit en tillsynsmyndighet för statsunderstöd som avses i partilagen. Nio partier som var företrädare i riksdagen hade rätt att få statsunderstöd 2020.

Betänkande ReUB 4/2021 rd

Berättelsen bygger på tillsynsobjektens bokslutsuppgifter för 2019 och uppgifter om utgifter för och finansiering av valkampanjer. Uppgifterna har lämnats till det elektroniska registret för redovisning av partifinansiering. Åren 2011—2020 registrerades aktuella redovisningar av bidrag till ett belopp av ungefär 33,2 miljoner euro. För 2019 redovisades bidrag till ett belopp av 4,3 miljoner euro, vilket är det största beloppet under den tid som partifinansieringen följts. Enligt revisionsverket är en ansenlig del av de tillägg till tidigare år som gjorts under 2020 (sammanlagt 1,6 miljoner euro) en följd av de granskningar av partifinansieringen som gjorts.

Under året granskade revisionsverket alla de 9 registrerade partier som var företrädare i riksdagen. Dessutom granskade verket 6 kvinnoorganisationer och 34 distriktsorganisationer som tillhörde riksdagspartier. Totalt gjordes det 49 revisioner. På grund av coronasituationen genomfördes alla revisioner med elektroniska hjälpmedel.

Enligt revisionsverket är de aktuella redovisningarna av partifinansieringen efter kompletteringar riktiga till väsentliga delar och ger rätt uppgifter om de bidrag som de granskade sammanslutningarna har fått. Vid revisionerna upptäcktes också flera fall där bidragstagaren inte hade lämnat aktuella redovisningar av alla erhållna bidrag. År 2020 upptäcktes däremot inga bidragsprestationer som entydigt skulle strida mot begränsningarna i fråga om bidrag enligt 8 b § i partilagen. Som under tidigare år påträffades enligt verket fortfarande brister i revisionsberättelserna från de övervakade sammanslutningarnas revisorer.

År 2019 beviljade statsrådet totalt 29,4 miljoner euro i statsunderstöd enligt 9 § i partilagen. Som under tidigare år påpekar revisionsverket tvetydigheter i villkoren för statsunderstöd och brister i avtalsförfarandena. Enligt revisionsverkets uppfattning har understödsbeslutet utvidgat användningsändamålet för statsunderstöd, som begränsas i partilagen, genom att möjliggöra överföring av understöd till aktiebolag eller stiftelser. Enligt verket bör också terminologin i statsunderstödsbeslutet förtydligas så att det blir entydigt för alla hur understödet får användas och fördelas vidare och för att göra redovisningarna av statsunderstöd jämförbara.

I sina tidigare betänkanden (ReUB 3/2012 rd, ReUB 1/2016 rd, ReUB 2/2017 rd, ReUB 1/2018 rd och ReUB 3/2019 rd) har revisionsutskottet lyft fram ett flertal utvecklingsbehov kring partifinansieringen och tillsynen över den. I enlighet med regeringsprogrammet för regeringen Marin tillsatte statsrådet i februari i år en parlamentarisk arbetsgrupp som ska utreda behoven av att utveckla vallagen, partilagen och valfinansieringslagen samt eventuellt även lagstiftningen om annan politisk verksamhet. Arbetsgruppen har fått förlängd tid för sitt arbete fram till utgången av 2021. Enligt uppdraget ska arbetsgruppen ägna särskild uppmärksamhet åt det som står i regeringsprogrammet. Det handlar bland annat om att utveckla bestämmelser och förfaranden om redovisningen av val- och partifinansieringen för att se till att redovisningarna ger en korrekt bild av sådan utomstående finansiering som eventuellt innebär bindningar. Enligt regeringsprogrammet ska parti- och valfinansieringens öppenhet och transparens ökas genom att stärka Statens revisionsverks rätt att övervaka kandidaternas redovisningar av valfinansieringen och att få uppgifter från tredje parter för detta ändamål. Arbetsgruppen ska också utreda hur man kunde öka väljarnas möjligheter att få preliminära uppgifter om valfinansieringen redan före valet och hur man kunde göra det lättare att upprätta kampanjkonton. Arbetsgruppen ska väga in de förslag om kandidatavgifternas roll i val- och partifinansieringen och om kampanjtaket som ingår i revisionsutskottets betänkande ReUB 1/2018 rd.

Betänkande ReUB 4/2021 rd

Utskottet inväntar arbetsgruppens förslag till lösningar och nödvändiga lagändringar och återkommer till frågan i samband med revisionsverkets berättelser om tillsynen över val- och partifinansieringen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 2/2021 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 15.9.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Outi Alanko-Kahiluoto gröna
vice ordförande Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Marko Kilpi saml
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Veijo Niemi saf
medlem Sebastian Tynkkynen saf
medlem Pia Viitanen sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Nora Grönholm.